Предплата
ПЛАТНА в Чернівцях
виносить:
на цілий рік 5 зр. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 5 рублів або 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр. в книгарні Г. Пардінього в Чернівцях, ринок ч. 10 і в бюрі ґазет Л. Горовіца, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в пятницю.

Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповіщеня і прилоги обчисляють ся по найдешевших цїнах.

Ч. 39. Чернівцї, дня 25. вересня (лат. 7-го жовтня) 1892. Рочник VIII.

Час відновити предплату на 4. квартал.

З буковиньского сойму.

4. засїданє з дня 23. н. ст. вересня.

Від 14. н. ст. аж до 23. н. ст. вересня не було жадного засїданя. Причина тому така, що Волохи до того дня не мали ще більшости; що й но сего дня вступив новий ректор Воюцкий і нововибраний посол з Сторожинця Модест Ґріґорча, і аж тими двома голосами разом з рускими дезертерами Воляном і Тиміньским осягнула волоска партия в соймі перевагу о два голоси, одже осягнула ту перевагу властиво лиш голосами руских дезертерів. Що й но на той день можна було Волохам цїлком на безпечно скликати засїданє. Маючи таким чином перевагу, дали вони сейчас почути противникам свою силу. Сего й догадувалась публика черновецка і саля соймова була битком наповнена. Перебіг засїданя був такий: Протокол з попереднього засїданя прочитано і одобрено. Вплинувші петициї предїлено дотичним комісиям. Відтак поставив Зота нагляче внесенє, щоби сойм запротестував против напастливих і цїле населенє Буковини і стан урядників вельми ображаючих слів, які позволили собі підчас головної розправи в процесї о спроневіреня цлові Тщенецкого і товаришів висказати предсїдатель трибуналу і прокуратор державний. Внесенє то принято одноголосно і предїлено по умотивованю внесеня адміністраційній комісиї до справозданя. Потім приступлено до веріфікациї виборів і признано важним насамперед вибір всїх послів з сїльских громад крім посла з Становець Івана барона Капрого, через що сполучені партиї: Нїмцї-Вірмени, а з Русинів др. Ст. Стоцкий і Єр. Пігуляк опустили салю. При веріфікациї вибору др. Стоцкого промовляв посол вижницкий барон Василько. Він сказав, що хоч на него і на видїл краєвий зі всїх боків напирали сей вибір уневажнити, помимо того видїл краєвий сего не міг зробити. Він не вірить, щоб при виборах в садаґурскім повітї урядники староства безчестили православне духовеньство. Що духовеньство в сих виборах брало живійшу участь (очевидно против др. Стоцкого ред.), то за се належить ся єму лишень подяка і признанє від нас (т. зн. від бар. Василька і всїх румунїзаторів!), позаяк воно вступало ся лишень за н а ш і (!) інтереса. Відтак вибір др. Стоцкого признано самими волоскими голосами важним. По тім зверефіковано всї инші вибори і вибрано до адміністраційної комісиї бар. Василька, др. Воляна, др. Рота, Калінескула, Стефановича, Стефанелього, Евг. і В. Стирчів, Тітінґера, Ціргофера, Мустацу і др. С т о ц к о г о, а до фінансової комісиї Абрагамовича, Кона, Кохановского молод., Гормузакого, Мустацу і Тиміньского.

5. засїданє з дня 27. н. ст. вересня.

Від 23. до 27. вересня пішли дуже оживлені працї в ріжних комісиях. По отвореню засїданя прочитано і одобрено протокол з попереднього засїданя і предїлено сьвіжо вплинувші петициї дотичним комісиям. Між иншими цікавійші отсї: а) тов. „Scoală romînă din Suceavă“ просить, щоб знести ухвазу місцевої ради шкільної в Сучаві і Сереті, котрою заказано приймати до шкіл міских сїльскі дїти; о помноженє 4-кл. шкіл народних в громадах сїльских і о основанє православних конфесийних шкіл в Сучаві і Сереті, б) петиция о помноженє послів з міста Черновець о два мандати. Відтак поставив посол Стефанелі внесенє, щоби правительство як найскорше отворило в Кімполунґу школу деревляного промислу, а посол Тітінґер поставив внесенє, щоби правительство зарадило в відповідний спосіб, аби подорожним австрийским до Румунії на границї румуньскій не роблено таких страшних перепон, як тепер то дїє ся. Се внесенє признано наглячим і по умотивованю, в котрім посол Тітінґер навів разячі випадки брутального поступованя властий румуньских, предїлено адміністраційній комісиї до справозданя. Слїдуюча точка порядку дневного була веріфікация посла з Сторожинця Модеста Ґріґорчи. Посол др. Рот поставив внесенє, щоби справдженє сего вибору відложити на пізнїйше і поручити правительству розслїдити справу, чи Василь Григориїв Скіпор виборець з Петрівцїв, котрий віддав свій голос на М. Ґріґорчу є та сама особа, що Іван Василь Григориїв Скіпор, на котрого виставлена карта леґітимацийна. Се тим більше потрібне, бо п. М. Ґріґорча побідив свого противника ад'юнкта Попескула лиш одним голосом, дїставши на 99 виборцїв лиш 50 голосів. Але помимо того більшість волоска з рускими похвостачами признала вибір важним. Відтак принято ріжні справозданя комісиї фінансової до відомости. Крім того ухвалено закон о щепленю віспи лише коровянкою і закон о поставленю рогатки в Устю-Путилові коло моста на 27. кілометрі повітової дороги, що веде з Вижницї до Сторонця. На тій рогатцї має ся побирати мито від одної штуки тяглої худоби 6 кр., він иншої 3 кр., а менших штук по $1^1/_2$ кр. На тім засїданю мотивував посол Тиміньский своє внесенє, щоб основати в Заставнї школу рільничу з рускою викладовою мовою, так само посол др. Вольчиньский, щоб заснувати таку школу в Радівцях з волоскою викладовою мовою.

6. засїданє з дня 28. н. ст. вересня.

На тім засїданю принято справозданє адміністраційної комісиї що до внесеня Тітінґера і ухвалено єго одноголосно. На внесенє комісиї петицийної роздано богато ріжних запомог, між иншими дістали др. Кайндль для продовженя студий в Відни 200 зл., „Scoală romînă“ в Сучаві за роки 1892 і 1893 по 250 зл., „Руска Бесїда“ і руский „Народний Дім“ по 200 зл., вижницкий дороговий комітет 3000 зл., „Societatea romînă“ по 200 зл., товариство ґімнастичне 300 зл., товариство музичне 400 зл., Николай Івасюк для продовженя своїх студий в академиї малярскій в Монахиї 200 зл., петициї учителїв з Садаґури, Вижницї і Дорна-Ватри о зачисленє їх шкіл до 1. кляси платнї; краєвого товариства учительского о признанє додатку за управу одноклясових шкіл; товариства учительского в Сереті о додаток дорожнявий; петицию підучителїв о підвисшенє платнї відступлено видїлови краєвому до розслїдженя і справозданя.

7. послїднє засїданє з дня 29. вересня.

Вже від самого початку сеї сесиї соймової зависли над краєвою палатою густі хмари, вже на попередних засїданях нераз прорізувала їх ясна блискавиця, так що не тяжко було предвидїти, що ся забирає на велику бучу. Всї заходи сполучених партий, щоби бурю оминути, не привели до жадного кінця; переговори що до вибору видїлу краєвого навязувані з ріжних боків розбивали ся, не було у Волохів щирої волї полагодити бажаня краю в справедливій спосіб, а з жалем серця мусим се сказати, що головно волоскі прехвосні Тиміньский і др. Волян своїм поступованем завинили, що найдогіднїйша теперішна хвиля, увільнити край від самоволї волоских оліґархів, проминула поки що безкористно. Тиміньский і др. Волян допомогли своїми голосами волоским дїдичам до дальшого самовільного пановання в краю.

На порядку дневнім були справозданя ріжних комісий, котрі одно за другим перепитльовано без всяких трудностий, хоч між ними були справи дуже важні, як приміром буджет краєвий на рік 1892 і инші грошеві справи. Над салею нарад зависла якась зловіща духота. Жаданя сполучених партий, щоб наради над буджетом на рік 1893 відбули ся аж в грудню, вже хоч би з тої причини, щоб в грудню тим певнїйше сойм був скликаний, не увзглядняли. На тім засїданє о 1. годинї перервано. О 4. годинї зібрав ся сойм на ново і при битком наповненій сали приступлено до нарад над буджетом краєвим на рік 1893. В ґенеральній дебатї промовив перший посол Кохановский старший. Він вказав на те, що в так короткім часї, який мала фінансова комісия, не могла вона і єї референт буджет краєвий докладно розслїдити. Він находить приміром богато річий, котрі би треба вияснити. З рештою сойм не приняв ще до відомости справозданя видїлу краєвого з єго дїятельности за послїдні два роки. Він просить ще раз о відложенє нарад на час пізнїйший, коли сойм буде скликаний для продовженя сесиї.

Відтак промовив посол Кохановский молод. і в єго промові зірвала ся буря, яка від давна грозила палатї. Сю промову подаємо в цїлости.

Висока палато!

При дебатї буджетовій маєм ми одинокy нагоду виговорити ся свобідно про наші полїтичні відносини в краю; тому позволю я собі в сїм взглядї короткими словами, але ясно і отверто все сказати, що я думаю. То-ж мушу я вже на вступі мої промови про полїтичні відносини краю зазначити: difficile est, satiram non scribere (тяжко не писати сатири). Мої панове, який невідрадний вид перед нами! На однїй сторонї видим партиї, заступників більш нїж двох третин населеня, що злучили ся для оборони своїх прав і інтересів нашої монархиї, аби й тут на самім всходї нашої держави провідну австрийско-державну гадку закоренити і забезпечити. На другій сторонї находимо лиш руйнуючі елемента (Ого! з волоскої сторони) що не хотять й чути о полїтицї умірковання і згідливости, а котрі скрайно национальний рух висрюбували на самий верх і старають ся всякими законними і незаконними средствами задержати й на далї керму наш[illegible] краю в своїх руках. Таке поступованє вик[illegible] нечуване огірченє в всїх людях добро[illegible] відвертає мир з нашого краю на[illegible] Такий стан, в якім ми тепер находи[illegible] тут в соймовій палатї, але в цїлім [illegible] неможливий. Кождий безсторонний [illegible]

[illegible] Сї по-[illegible] срібні [illegible] оборони будуть [illegible] і так само [illegible] урсувати рівно-[illegible] онзових сотиків,

сить признати, що наколи не повернемо на мирний шлях, о мирнім житю всїх наций не може бути й мови. І в такім разї кождий би гадав, що правительство в повнім почутю свого обовязку уважати ме се за першу свою задачу, в інтересі краевого спокою, привернути до умірковання елемента, що від давна відзначають ся звісною безвзглядностию і пристрастию супротив других, бо серед таких обставин просто виключена всяка для краю пожиточна робота і заходить небезпечність, що наш край, наколи так дальше буде йти, стане ся місцем для герців однїсїнької партиї. Але якже-ж заховує ся правительство супротив сего оплаканого стану і тут посьмію зробити ріжницю в захованю правительства центрального і тутешного правительства краевого (страшний крик). Прошу менї дати говорити. Коли правительство центральне вірне своїй проґрамі, бажає собі дуже, щоб як всюди так й у нас всї замешкуючі сей край народности були однаково, справедливо трактовані і по можности задоволені, то тутешне правительство краеве відносить ся супротив справедливих бажань вірних для державп партий не то, щоб холодно, але стає і то остентативно по стороні тих елементів, що змагають що найменше до мрачних цїлий, і дає їм на шкоду краю над собою панувати (страшний крик). Я не дам ся залякати! Може бути, що таке поступоване тутешного правительства краевого, якому всї і всюди чудують ся, на тепер вигідне для достойного его заступника, та що воно користне і для тих панів, котрі з давендавна змагають до заколоченя спокою, але чи при тім наш край, чи при тім австрийска державна ідея а особливо спільна наша вітчина добре вийде, про се мушу таки на добре сумнївати ся. (Браво!) Замісць цїлою своєю силою, яка є в руках тутешного правительства, вплинути на те, щоб загостив раз вельми пожаданий мир поміж партиї, уживає під опікою правительства противна сторона таких штучок, що викликують дїйсну обаву о спокій в краю; справдї ті штучки, якими вона послугує ся, — се прошу менї вибачити — є не лишень негідні, але й неморальні. (Велике зворушене). Насамперед споводовано відступства двох послів, одного з них спонукано навіть до віроломства, відтак на завершене дїла уневажнено вибір одного вірмене-польского посла з повіту Становецкого, котрий якими 25 голосами побідив волоского кандидата, а нарештї за кілька хвиль має виступити при виборі видїлу краевого послїдне насильство; а все то, щоб меншости в краю допомочи штучним способом до більшости в соймі; се такі штучки, котрі може — прошу вибачити за слово — були-б на місци в Цулукафрів (страшний крик), але ужиті в державі з правними засадами можуть довести до великого небезпеченьства. Поступати дальше на тій дорозї значило-б те саме, що пожертвувати інтереса держави, і для того думаєм, що можем надїяти ся, що ц. к. правительство в повній сьвідомости, що такий ненормальний стан неможливий, ужие всего свого впливу, щоби права запоручені основними законами всїм народностям сеї держави также і в нашім краю мали силу. Наші кривди знані добре центральному правительству, ми займаєм становиско таке, що вірні засадам нашої минувшости і нашого щирого переконаня завсїгди постоїмо за рівним правом для всїх народностий. Ми в тім одної гадки і все можливе зробимо, щоб мир в нашім краю запровадити, але ми также однодушно рішили ся постояти за се, щоб він запроваджений був на основі рівного права для всїх.

На се відповів Віктор барон Стирча, що Волохи завсїгди стояли при Австриї і нїхто не сьміє їм відмовити австрийского патриотизму. (На то питає ся п. Кохан.: „А де були панове підчас 100-лїтного ювілею прилученя Буковини до Австриї? — рівночасно відбувало ся в Ясах жалобне сьвяткованє відорваня Буковини від Молдави. — Ред.) Ся мова була также перервана 18[illegible]кими криками.

на р[illegible] Дальше звернув ся в своїй промові посол Як же [illegible]ий против Кохановского.

Костомаро[illegible]ньский каже, що він зовсїм не о двох ма[illegible]кеним словами (віроломства) передстрітив ся [illegible] як ему так і др. Волянови диктувгадках про[illegible]ане, прилучити ся до партиї нацио-

Видає і [illegible]вої, до партиї того народа, котрий є найперший в сїм краю. Оба сї народи повинні між собою жити в добрім порозуміню, бо вони злучені з собою та звязані через сьвяту звязь релїґиї. Він дїлав в повній сьвідомости своїх обовязків, та дістав задля того письмо довірія від своїх виборців (відчитує те письмо), а не дасть ся застрашити тими трицятьма Галичанами, котрі найшли на край, заняли всї товариства рускі та грозять тероризмом. Він одвічальний супроти своїх виборців, а що вони ним задоволені, доказом сего їх письмо, бо коли вони не булиб задоволені, то він би зложив свій мандат. (Живі одобреня на правиці).

Потім посол Зота став в своїй промові в обороні теперішного правительства, похвалив дуже тих двох послів руских, що злучили ся з Волохами, бо, мовляв, нема жадної анї полїтичної анї национальної ріжниці між Русинами а Волохами, крім того лучить їх ще одна віра, він бажає, щоби таке пожите Русинів з Волохами тревало й на дальше.

Посол др. Стефанович заявляє супротив слів В. бар. Стирчи, що его партия для того називає ся вірмено-польска, бо еї вислали сюди дїдичі Вірмени і Поляки, відпирає з обуренем закид, мов би вони бажали собі прилученя Буковини до Галичини і мов вони навязували тїснїйші стосунки з могучими галицкими полїтичними чинниками. Відтак став в обороні бувшого президента ґрафа Пачого, котрий кождого часу бажав для краю як найкрасшого розвою, се не правда, щоби він хотїв був волоский нарід приперти до стїни або его знищити.

Посол Пігуляк заявив в промові, котру подамо пізнїйше дословно, супротив слів Зоти, що він собі нїяк не бажає такого пожитя Русинів з Волохами як тепер, а головно на поли церковнім. Він подає руку до згоди, але під иншими условіями.

Посол Калінескул каже в відповіди на промову Пігуляка, що Русинам на поли церковнім не діє ся кривда.

Посол др. Стоцкий розкрив в своїй довгій рускій промові всї жалї, які накипіли на серци руского народу на Буковинї. (Промову подамо пізнїйше дословно після стен. протоколу).

Посол Цуркан, котрого саме підчас промови посла Пігуляка на сїм засїданю владика Морар-Андриевич своєю владичею властию іменував Русином; відповідав серед загального сьміху послови др. Стоцкому на промову, в котрій піднїс, що Русини добре би жили з Волохами, лиш галицка пропаґанда стоїть на перешкодї, що то, що сьвященики не уміють по руски, то дурниця, з котрою тут не треба було виступати, що нарід руский дуже тим задоволений, що его заступають в соймі волоскі дїдичі, бо руский нарід має до них „зауфане“.

Посол др. Вольчиньский тїшить ся, що одна часть руских послів злучила ся з Волохами, тим зроблено перший крок до тїснїйшого сполученя сих обох народностий, котрі мають ті самі культурні і економічні цїли.

Посол Тітінґер заявляє супротив слів Зоти, що теперішна меншість зовсїм не злостить ся задля того, що вона з більшости зробила ся меншостию, але лихий на закулїсові штучки, котрі до того допровадили.

Посол Пігуляк каже, що той не має права промовляти за Русинів і не може бути Русином, котрий своє імя змінив з Цурканович на Цуркан. Відтак референт фінансової комісиї барон Мустаца по замкненій дебатї відповідав головно на закиди посла Кохановского і др. Стоцкого, що до прелїмінару буджету краевого і нарештї буджет ухвалено.

Послїдна точка порядку дневного були вибори до видїлу краевого. Перед тим посол др. Рот ще раз в імени сполучених партий візвав волоску більшість до умірковання, в руках Волохів лежить тепер, чи має настати мир на Буковинї, а той мир тілько тодї настане, коли всї управнені до тої партиї будуть мати в видїлї краевім свого мужа довірія.

Відтак заявив посол Юрій барон Капрі в імени вірмено-польскої партиї, що вона задля недотриманя компромісу не возьме участи в виборі члена видїлового з дїдичівскої куриї, а против поповненого на нїй насильства протестує.

В імени двох Русинів, що остали вірними своїм засадам, заявив відтак посол Пігуляк дословно отсе: Всїм звісно, що всї 4 рускі посли сполучили ся свого часу з партиєю лїбералів і вірмено-польских дїдичів на те, щоб перевести справедливий склад видїлу краевого. На се маємо навіть немов грамоту, котру підписали й ті два рускі посли, котрі в послїдній хвили прилучили ся до теперішної більшости і тим іменно зробили еї більшостию. Ми не хочем входити в причини, які обох сих панів спонукали відступити від завязаного союзу. В кождім разї мусимо ми висказати наш глубокий жаль, що за через той їх крок розбито згоду руских послів, чого я і мій найблизший товариш нїяк не завинили. Справедливість вимагала б, щоб вибір руского посла до видїлу краевого наступив за згодою всїх руских послів, а що се тепер задля віроломства двох других послів не можливо, то мусимо тут з повним правом заявити, що вибраний евентуально Русин до видїлу краевого не відповідати ме нашим надїям, лиш служити інтересам тої партиї, котрій завдячувати ме свій вибір яко винагороджене за свої услуги для неї.

Барон Василько заявляє в імени Волохів, що вони не почувають ся до зломаня компромісу.

Посол Тиміньский нарушений попередними бесїдами заявляє, що буде оправдати ся лише перед своїми виборцями, але не перед тими кількома галицкими заволоками. Він собі сьвідомий своїх повинностий і має письмо признаня. Ми, каже бесїдник, не підем до Галичини, щоб відобрати Галичинам з рота хлїб, ми лишаєм ся в краю, а специяльно я не дам ся Вам застрашити, пане Пігуляк!

Відтак посол др. Стефанович заявляє, що его партия не зломила компромісу. Єго партия завсїгди заступала засаду, щоби всїм полїтичним партиям в краю забезпечити в видїлї краевім належне заступництво. Так ми головно напирали на те, щоби конечно один Русин ввійшов до видїлу і то з заступників меншої посїлости. — Се було би ся і удало, наколи би в повітї кімполюнґскім не вийшов посол Стефанелі против умовленої з правительством і ріжними партиями лїсти послів, бо через те утратили Русини можвість переперти свого кандидата до видїлу хоч би льосом. Тай зрештою панове Волохи тепер так дуже за Русином, а чому вони тодї, коли мали ще більшу силу, не допустили Русини не то що до видїлу, але й до сойму.

Посол Абрагамович застерігає ся против всяких наслїдків, які з такого маловаженя бажань сполучених партий для спокою краю могли-б наступити.

Посол др. Волян боронить ся против закиду віроломства. На решті приступлено до вибору видїлу і вибрано за сїльскі громади Тиміньского, а заступником Ончула, за міста Войнаровича, а заступником Кона, за більшу посїлість Евг. Стирчу, а заступником Калінескула, а з цїлої палати бар. Мустацу, а заступником Стефанелього 17 голосами (Пігуляк і Стоцкий, дістали по 13 голосів).

Відтак відложено сесию на пізнїйше серед окликів „многая лїта“ в честь Найяснїйшого монархи.

Перегляд полїтичний.

Всї сойми, кромі сойму зальцбурского, покінчили вже свої наради і відложені до сїчня с. р. Сойм зальцбурский має радити до 10. н. ст. жовтня, а можливо се тому, що жаден посол того краю не є членом делеґациї.

В галицкім соймі виступали так, як давнїйше, і тепер рускі посли з многими жалобами на утиск і упослїджене Русинів і взивали правительство до зміни теперішної сістеми, котра мимо обіцянки, даної правительством тому 3 роки назад, мало що змінила ся на лїпше. Замітна під тим взглядом була особливо бесїда

посла Романчука, котрий представив цілий теперішний політичний стан Русинів галицких. Комісар правительственний в відповідь на сю бесіду, заявив, що правительство старає ся вдоволити управненим жаданям Русинів і підніс, що вже до тепер зробило не одно для Русинів.

В ческім соймі вніс член краєвого виділу і радактор Narodn-их List-ів посол Юлій Ґреґр в імени молодо-ческої партиї проект правнодержавної адреси до цісаря, з котрою поступлено після соймового реґуляміну. Відчитане адреси тревало пів години. В адресі сказано, що конституция не має правної основи, виказано, що национальний рух німецкий, Schulverein і инші институциї німецкі приносять шкоду, наводить ся цілий ряд жалів на поступоване правительства між иншими: на підпиране Німців і на напади і насильні діла виконувані на ческих меншостях. Дальше в проекті молодо-Чехи домагають ся реактивованя ческого права державного і внесеня всїх законів лишаючих ся з суперечности та закидає віденьским пунктациям угодовим, що суть атентатом на автономию Чехиї.

Спільні делеґациї розпочали свої наради в суботу, дня 1. жовтня. Австрийску делеґацию отворив мінїстер справ заграничних ґр. Кальнокій, а президентом вибрано бар. Хлюмецкого. Приступлено відтак до вибору комісий, в котрих тепер ведуть ся наради, а іменно также наради над буджетом.

До Відня приїхав болгарский мінїстер Начевич і переговорував з лендербанком в справі позички зелїзничої в сумі 100 мілїонів франків.

З Берлина доносять, що проби з дволїтною службою войсковою, переведені при 4. полку ґвардиї в Шпандаві, видали незвичайно добрий вислїд. Власне в сих днях увільнені будуть вояки, котрі через два лїта служили при першім баталїонї сего полку. При новім поборі рекрутів проба буде ще раз повторена. Сего не подавано до публичної відомости, але високі круги войскові з незвичайною цікавостию слїдили за переходом сего важного експеріменту. Досьвіди роблені в тім напрямі будуть піднесні при мотивованю нового проекту войскового. Позитивні результати принято в войскових кругах з подивом і майже недовірством. Відповідний результат о тім буде предложений цісареви.

Дипльоматична депеша заступника російского мінїстра справ заграничних совітника Шишкіна вислана на руки російского амбасадора в Константинополи, есть після Times-а такого змісту: Російске правительство в справі подорожи Стамбулова до Константинополя мусить заявити свій жаль. Вправдї Гусні-бен в імени султана заявив, що Стамбулов не мав нїякого уповажненя до свого приїзду до Константинополя, его подорож була для турецкого правителиства несподїванкою і що вона не змінить в нїчім корректного поведеня Порти. З огляду на стан в Болгариї, котрий противить ся істнуючим трактатам, з огляду на недавне виконане кари смерти в Софиї а також з огляду на документи оголошеня „Свободою“, котрі суть пофальшовані і звернені против Росиї, — то особисте відзначене Стамбулова в Константинополи мусить викликати узасаднене підозріне, що Стамбулов предприняв подорож в тій цїли, щоби свое значіне в Болгариї піднести. Турецке правительство заохотило его до того, бо воно не хотячи піддало ся хитрому маневрови узурпаторского правительства болгарского княжества, так що могло здавати ся, мов би воно похваляло посередно політичну несталість і нелад болгарских відносин, котрі загально треба уважати сталою небезпечностию для Европи. Ті замітки поясняють, де жерело будучої небезпечности для найбільше жизненних інтересів Туреччини, котрі основують ся на тім, щоби Туреччина як найстараннїйше придержувала ся трактатів.

Дрібні вісти.

На 4. н. ст. жовтня в день іменин Его Величества цісаря відправляли ся в Чернівцях богослуженя у всїх церквах, на котрих присутні були заступники всїх властий. В сей день відбула ся також інавґурация нововибраного ректора університету др. Воюцкого.

Ник. Мандичевский іменований ад'юнктом лїсництва в Кімполунзї.

Буковиньский процес дефравдацийний у Відни вже закінчив ся і оголошено вирок. Що до гофрата Тщенецкого відповіли суд'ї присяжні на 9 поставлених їм питань в пятьох випадках що винен, в чотирох що не винен; на питаня що до Шпендлінґа на всї три питаня — що винен; що до Коберского на два питаня — одно винен, друге не винен; що до прочих 17 обжалованих відповіли на 19 питань в 12 випадках, що винні, а в 7 випадках, що невинні. На підставі того вердикту засудив трибунал: Чального на 18 місяців, Банка на 8 місяців, Яновича на 10 місяців, Волошиновича на 1 рік, Коберского на 2 роки, Шпендлінґа на 3 роки, Тщенецкого на 4 роки; Блюменфельда, Розенгека і Турґава кождого на 18 місяців; Альтера Льохберґа на 4 місяцї, Воднажіка на 6 місяців, Вольфа Альбрехта на рік і Маєра Ґольдштайна на 8 місяців всїх разом на тяжку вязницю, заострену постом раз в місяць. Прочих увільнено.

Нотар з Становець Стан. Кузнярский перенесений на свое власне жадане до Садаґури, де розпочинає свій уряд на 7. н. ст. жовтня с. р.

Бідна мати з 7 дрібними дїтьми лежить вже від довшого часу слаба в ліжку, Нещаслива удає ся в сїй дорозї до своїх родаків і до своїх милостивих людий о ласкаву запомогу. Є. Скурска в Перемишлї, ул. Засане.

Загадочна смерть. В Ленківцях померла перед кількома днями жінка під дуже підозрілими ознаками. Вона наїла ся борщу з мясом, від чого сейчас дістала блювоти і корчі а по кількох годинах скінчила житє. Двірник громадский подав за причину смерти холеру, через що задля осмотру помершої зараз вислало правительство лїкаря. Лїкар не знайшов жадних ознаків холеричних, але підозріває затроєне жінки.

Смерть через курку. Пекар Лейбко Кісслінґер в Садаґурі зажалував за курков, котра скочила в керницю і упросив 14-лїтного хлопця М. Требіча за надгороду кілька крейцарів до керницї влїзти і курку виратувати. Але нещасте хотїло, що урвав ся ланцух, котрим ся хлопець спускав, а Требіч упав в глубину керницї, з котрої вже не вилїз нїколи.

Нещастє. Полїкарп Жибачиньский в Кадобівцях, повіту кіцманецкого, грав ся дня 26. м. м. капслею дінамітовою, при чім капсля трісла і ему 5 палців, 2 на правій а 3 на лївій руцї урвала. Раненого привезено до черновецкої больницї.

Самоубійство. Василь Аксемюк, вислуживши три роки при войску, вернув тими днями до Банилова руского, де мав жінку. Саме в пору, як входив в село, довідав ся, що его молода жінка що йно померла по короткій недузї. То додало ему такого жалю, що він ще того самого дня повісив ся в городї на галузи.

Холєра. В Кракові занедужало знов четверо людий на холеру. В Подґуржу і в Людвинові померло двоє на холеру. Як лїкарі кажуть, то холера буде змагати ся від спеки. В Будапештї занедужали вчера дві особи, одна померла. В Гамбурґу померло якось вже лиш 14 людий, а в Парижи 11. В Львові занедужав один швець на холерину. Скупавши ся за жовківскою рогаткою з'їв він порцию несьвіжих фляків, напив ся води і на то все випив ще пів лїтри квасного молока. Така мішанина, розуміє ся, пошкодила ему. Тепер він лежить собі в холеричнім шпитали, де его доглядають лїкарі.

Воздушна труба. В Енцовані під Литомерицями в Чехиї була буря і підчас неї воздушна труба вхопила з поля віз наладований з бураками, з кіньми і візником, піднесла все разом в гору і кинула о кількасот кроків дальше. Візникови нїчо не стало ся, але конї покалїчили ся.

Женьска ґімназия буде отворена у Відни від дня 10. жовтня с. р. Задачею тої ґімназиї, так само як мужеских ґімназій, есть: дати змогу дївчатам слухати викладів на університетї. Ґімназия тая обнимає лише 6 кляс, а мимо того в нїй мають за той час навчити всїх предметів так, як в мужеских ґімназиях за 8 лїт. Греки зачнуть ся учити вже в другій клясї. Дотепер зголосило ся вже 41 учениць. Оплата шкільна від кождої виносить 15. зл. місячно, а дївчата з провінциї за 50 зр. можуть дістати цїле удержане в однім институтї. В Львові носять ся також з заміром заложеня женьскої ґімназиї.

Пневматична посилка людий. По великих містах позаводжено попід землю так звану пневматичну або воздухову почту, котрою дуже скоренько, бо в кількох секундах, можна післати листи з одного кінця міста на другий. Листи котять ся в маленьких скриньках на колїсцях рурами по під землю, з котрих насамперед витягне ся воздух, а коли его відтак впустить ся назад рури, то він з такою силою попхне скринки, що вони летять так скоро, як кулька з пукавки. В Гамбурзї одже завязало ся товариство, котре хоче зробити таку почту пневматичну, котрою могли би їздити і люди. Питане лиш, чи то удасть ся. Люди мусїли би влазити до великої на два метри довгої, а митер широкої скринї, котру з пасажирами вкладалось би до руки і посилало ся дальше. В однїй такій скринї могло би однакож змістити ся що найбільше трох людий і то мусїли би хиба лежати побіч себе, або стояти на колїнах.

Вибиванє нових гроший. Віденьска монетарня приготовилась вже так, що найдальше за дві, три недїлї буде могла розпочати вибиване нових гроший, хоч не всї роди нових монет буде від разу вибивати. До того треба буде бодай пів року, аби монетарня могла відповідно прилагодитись; але що держава хотїла скорше розпочати вибиване, то поки що прилагоджено монетарню провізорично. Замість двох старих машин парових, уставлено тимчасом одну о силї 30 до 40 коний і вона порушає всї машини. Сю льокомобілю уставлено ще тамтого тиждня і вже вибивають нею левантиньскі таляри, котрі замовлено із заграницї в великім числї. Велика льокомобіля о силї 100 коний, котра буде порушати всї машини в монетарни, буде уставлена аж по Новім роцї; вона тепер ще не готова. Тота машина буде вибивати річно більше як 200 мілїонів корон новими монетами, і так до двох трох лїт не лиш вибе всї гроші, які потрібні для заведеня нової валюти, але буде могла заспокоїти й всї приватні замовленя. За дві або три недїлї, як сказано, розпічне ся вибиване нових гроший. Насамперед буде вибивати ся часть нікльових гроший, а то тому, що при тих грошах не буде великого заходу, бо не треба буде вибивати насамперед плиток, позаяк тота фабрика, що обовязала ся доставити нікелю, взяла на себе доставляти его вже в готових, круглих плитках, так що монетарня буде потребувала вибити на них лиш напись, Кільо нікелю платить ся тепер по 5 зл. В послїдних днях вибито вже навіть на пробу штуки по 20 сотиків і вони вийшли дуже красно. В більшій масї будуть вони вибивати ся аж около 15. жовтня. Зараз по тім будуть вибивати на пробу золоті корони, а під конець жовтня розпічнесь вибиване золотих штук по 20 корон. Ті гроші будуть вибивати ся поки що лиш для австро-угорского банку, бо той банк зложив в монетарни на 10 мілїонів золота в штабах, з котрих треба в як найкоротшім часї вибити гроші. Відтак буде й правительство перебивати часть своїх гроший, які має на складї в касах. Наконець схотять ще й приватні люди давати собі вибивати нові гроші, особливо всїлякі контори виміни, бо будуть ними робити добрі інтереси, продаючи їх на дарунки на Сьвятий вечер та на Новий рік. Наконець розпічне ся ще сего року вибиване срібних корон, щоби одиницю нової валюти — корону — вибити як найскорше. До того ужие ся передовсїм „таляри звязкові“ (Vereinsthaler), які стягнено в цвітни сего року з Німеччини і ті запаси срібла, які скарб має тепер. Пізнїйше будуть перебивати ся і ті срібні гроші, які мають стагнути ся до кінця сего року. Зараз по тім видасть правительство розпоряджене, що мають стягнути ся теперішні срібні гроші, штуки по 2 зл. і чверть-риньскі. Сї послїдні головно для того, що срібні корони будуть зовсїм подібні до чверть-риньских і так само великі, та для того не можуть курсувати рівночасно побіч себе. Вибиване бронзових сотиків,

штука по 1. і 2 сотики, розпічнесь значно пізнійше. На разї не буде монетарня сама вибивати бронзових плиток, лиш та фабрика, котра підоймесь доставляти бронзу, а що достава бронзу має розпочати ся аж 10. січня 1893 р., то вирізуванє плиток може розпочати ся аж під конець січня або з початком лютого, через що очевидно мусить опізнити ся і само вибиванє бронзових монет.

Фотоґрафия в звіздарстві. Новий спосіб вишукувати звізди на небі при помочи фотоґрафиї, якій придумав німецкий учений в Гайдельберзї, др. Макс Вольф, показав ся вже так хосенний, що готов зробити цїлий переворот в науцї звіздарства. Число малих планет відкритих фотоґрафиєю, збільшило ся вже так, що сконстатованє їх і точне понумерованє сталось вже дуже трудне і для того постановлено нові планети лиш тимчасом якось означувати. Аж пізнійше, коли вже можна буде їх докладно розпізнати, будуть їм надавати ся імена і вчислить ся їх до ряду планеток (астероїдів) вже давнїйше відкритих. Ново відкриті при помочи фотоґрафиї планети постановлено поки що означувати латиньскими великими буквами A, B, C і додавати по них рік відкритя. Др. Вольф відкрив сего року аж три такі планетки, котрі означив 1892 A, B, C. Сими днями знов відкрив звіздар Шарльоа із звіздарнї в Ніцци четверту планетку, котру означив 1892 D.

Холєра а птацтво. Давнїйшими часами спостережено, що коли де вибухла холера, то все птацтво цїлими стадами виносило ся із зараженых сторін і не вертало скорше, доки аж пошесть зовсїм не щезла. Так н. пр. розповідають, що коли лїтом 1866 р. вибухла була холера в Бернї на Мораві, то всї воробцї винесли ся були із зараженого міста, так що анї одного там не було видко. Дуже цїкаво було би знати, чи тепер утїкало птацтво так само н. пр. з Гамбурґа або з тих міст в Росиї, де лютила ся холера.

Добрий рік на вино. Сего року зародило вино не лише на Угорщинї добре, але всюди, де лише его управляють. Причина тому така, що лїто було дуже тепле і довге. Щоби виноград добре дозрів, потрібно що найменше 40 теплих днів, а сего року було їх 56.

Слїпий скрипник. Минувшого четверга у Львові були перехожі люди сьвідками такої сцени: Маленька, бідна дївчина вела за руку темного старця, що в другій руцї держав скрипкр і смик. Над'їхав віз, дївчинка сїпнула старця на бік, він спотикнув ся, упав і розбив скрипку, так що в неї лише тріски лишили ся. Дївчина в плач, старець і собі закрив темні очи рукою. Люди обступили їх і жаль їм стало старця, що не мав чим заробляти на житє. Той і сей сягнув в кишеню та дав старцеви милостиною. Тимчасом з вікна каменицї придивляв ся тому всему синок паньства Р. Він пішов до родичів і за хвилю вибіг з брами зі своїми гарними скрипками. Дав їх старому скрипникови, сказав: „Возміть собі їх, а менї тато справить инші“ — і утїк скоро до дому. Скрипник таки на улици спробував скрипки і як почув повні та чисті звуки, урадував ся дуже і вже з веселим лицем відійшов, дякуючи в души ясноволосому хлопцеви за его дарунок.

Десинфекция банкнотів. В Румунії десинфекционують банкноти, що приходять там з країв, де есть холера. Гроші ті кладе ся в 5-процентову воду карболеву і вони лежати в нїй цїлу годину. Відтак обтирає ся їх докладно пензлем. При тій нагоді пересьвідчили ся, що нїмецкі, сербскі, росийскі і францускі не псують ся і в 10-процентовій водї карболевій, а італїйскі і австрійскі нївечать ся уже в 6-процентовій.

Сїмдесять миль телєфону. Межи Віднем а Трієстом вибудовано телефон і тепер, як хто з Відня хоче поговорити з ким в Трієстї, то не потребує до него 70 миль їхати, лише говорить собі у Відни, а тамтой его чує. До будови тої лїнії телефонічної ужито на 4 мілїметри грубого бронзового дроту, щоби его бурі не прірвали. Розмова тим телефоном через три мінути коштує 1 зл. 50 кр. Межи Парижем а Марсилією є ще довший телефон; він тягне ся 1000 кільометрів, то значить около 133 миль.

Як жиди дбають про своїх одновірців. Коли в пятницю кінчив ся у Відни буковиньский процес дефравдацийний, в котрім ставало також богато жидів яко обжалованих, заходив як раз не лиш сабаш, але й т. зв. судний день, велике у жидів сьвято помиреня, підчас котрого кождий жид мусить через 24 годин постити. Щоби одже обжалованим жидам улекшити той піст, прислала їм віденьска громада жидівска печеного мяса, на кождого по два спорі кусні. Жидам дано того дня також лїпшу вечеру як, звичайно, по два яйця, по боханцеви хлїба за 10 кр. і по склянцї пива. З комнати, де в криміналї відбуває ся звичайно наука, зроблено на борзї божницю, а громада жидівска прислала рабіна, котрий їм відправив богослуженє.

Скупар. Кількадесять лїт тому приїхав з Австриї до Берлина без крейцара при души якийсь чоловік, що звав ся Йоль. Щасливими спекуляциями доробив ся він помало великого маєтку. Комісия, що оцінювала его маєток, казала, що він має лиш 240.000 марок маєтку, однак люди говорили, що справдїшний маєток Йоля уміщений в ріжних банках, есть далеко більший. Йоль мав в Австриї зовсїм незаможних братів і сам жив, як найбіднїйший сїрома. Лише два рази на тиждень виходив він на місто купити собі за 20 феників костий на росіл і сухого хлїба, і тим способом живив ся. Впрочім не виходив він нїколи зі свого мешканя, хиба як мав орудку до банку. Тогди одягав ся у свій єдиний, старий, витертий чорний сурдут, а що біля не мав, то пришив собі до ковнїра і рукавів від сурдута ковнїрик та манщети, котрі з часом почорнїли так як і сурдут. До мешканя его не смів нїхто входити. Щоби слїдити за курсами, передплачував він три ґазети, але листоноша не впускав нїколи до своєї комнати. Листи і ґазети мав листонош покласти коло дверий, запукати і чим скорше відійти. Одже той листонош замітив, що від дня 18. м. м. лежали ґазети коло дверий і нїхто їх не брав, а давнїйше, як лише він запукав, отвирали ся двері і Йоль відбирав посилки. Коміняр, що лише сам один мав доступ до мешканя скупаря, був у него послїдний раз 15. вересня в четвер, а на другий четвер его вже не пустили. В пятницю рішили жителї того дому повідомити о тім поліцию. Комісар пішов з возьним і слюсарем до мешканя Йоля. Слюсар отворив двері, що були сильно замкнені з середини, і як лиш всї три увійшли до комнати, то мало не попадали, така воня і задуха вдарила на них. Аж коли один смілїйший перебіг комнату і отворив вікна та впустив сьвіжий воздух, всї декше відітхнули. Мешканє складало ся з двох маленьких комнат, в котрих не було нїяких меблїв. В першій комнатї була стара скриня повна лахів, а коли до неї стали добувати ся, то під лахами найшли трупа старого Йоля, вже на пів зігнилого. Лїкар сказав, що скупар помер від удару серця тому з тиждень. На тїлї мав він дуже убогу одежу. В другій комнатї на підлозї лежали купи старих лахів і ґазет, а на стїнї висїла велика клїтка з 20 канарками. Крім трох канарків всї инші погинули з голоду і спраги, а декотрі були покалїчені, пообкусували собі пальцї, повиривали пера — видко, що перед своєю смертию кидали ся одні на других з голоду. Трупа скупаря завинено в старий єдиний коц, який там найдено і занесено до шпиталю.

Добра страва з бараболь. Щоби приряди́ти добру, смачну і здорову страву з бараболь, подають ось таку раду: Взяти горнець, котрий містить в собі 2 лїтр., настругати повно бараболь, зварити в соленій водї, відтак перецїдити через ситко. Масу сю поставити знов в горнець і дальше варити. Потім робить ся ложкою кілька ямок в помятій бараболї і сипле ся в кожду ямку по ложцї муки. Тепер треба горнець прикрити і варити через ¼ години. По чверть годинї мішає ся всьо добре і кидає ся по ложцї тої помятої бараболї в ринку з розтопленим маслом. Хто хоче, може посипати ще маком або цукром, — як кому до смаку. Все однак мусить добре пересякнути маслом і сю страву треба теплу подавати на стіл.

Близнючки-дївчата, показують ся тепер у Відни. Суть то Чешки, Іосифа і Роза Бляжек і хоч, зросли вони з собою, то мають дві голови, чотири ноги і чотири руки. Вони родили ся в р. 1877 в однім селї коло мівта Табору, обі розвинені добре. Їх родичі, що їздять всюда з ними, виглядають зовсїм звичайно і здорово. Мати привела на сьвіт ті близнята зовсїм легко, тілько бабуся, що була при тім і бачила ті незвичайні близнята, так налякала ся, що до кількох днів померла. Спершу думали, що ті сестри не будуть жити; тимчасом небавом показало ся, що вони зовсїм добре росли і не думали вмирати. Мати кормила їх по черзї, то одну то другу, поки вони не стали їсти і пити зовсїм правильно. О скілько кожда має своє власне тїло, о стілько еї там може болїти, а друга того не чує; хиба як болить їх уже спільна часть тїла, тогди вже одна і друга то чує. Коли раз одна з них занедужала на кір, то друга також запала на ту слабість пізнїйше. Лїкарі кажуть, що коли лиш котра з них смертельно занедужає, то то саме жде і другу, а як помруть, то обі разом. Так само було і з сїямскими братами. Коли один дістав запаленє легких і помер, то по неволї мусїв гинути і другий, хоч на легки був майже зовсїм здоровий. Отож ті сестри поки-що здорові та тїшать ся своїм житєм. У Відни показують ся вони людям убрані в білї сукинки, переходжують ся по сали і подають чемно гостям руки. Вони можуть і бігати, а иноді несе одна другу. Грають також обі не зле на скрипках і кожда має свою скрипку. У Відни дуже подобалось близнючкам, коли їм зачали бити браво. Відтак танцювали вони вальца і польки, а вкінци бавили ся бальоном з двома иншими дївчатами і були притім такі звинні, як от справдешні підростаючі панночки. Кілька разів бігли за бальоном так скоро, що люди аж забували ся, що се, сказати-б — калїки,

---

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦИЇ.

П. Т. пренумерантів на Українї просим звертати кошта за надзвичайні видатки.

Цїна збіжа.

В Чернівцях платили дня 25. вересня (лат. 7. жовтня) 1892-го р. за 100 кільоґрамів найлїпшої:

пшеницї	7.80— 8.—	зл.
жита	5.70— 6.—	„
ячменю	6.—— 6.50	„
вівса	4.50— 4.80	„
ріпаку	9.50— 9.75	„
конюшини	7.75— 8.—	„
кукурудзи	5.—— 5.10	„
гороху	6.50— 7.50	„
оковити	14.——14.50	„

Курс монет

дня 25. вересня (лат. 7. жовтня) 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.60	58.80	„

Антоній Табакар і Ґаіна

торговля коріня, вина і делїкатесів

в Чернівцях, ринок,

поручає свій богатий склад **кави, полудневих овочів, росийского чаю, шоколяди, руму Ямайки,** та всяких **розолїй і лїкерів**

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цїнах. — Постійний склад ріжних **товарів з хиньского орібла.**

Одинокий склад і аґентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лїнкольн (Анґлїя).

Льокомобілї, всякі плуги, молотільнї, машини до сїйби, кошеня і теребленя кукурузи, млинки, млини, січкарнї, сикавки помпи і т. д.

Найлїпшій і найтанший олїй до машин.

Видає і відповідає за редакцию: Сільвестер Дашкевич. З печатнї Г. Чоппа.